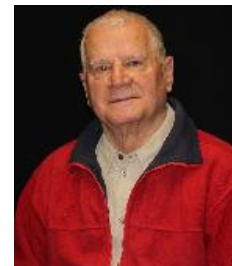

JANUSZ HAJKOWSKI

ur. 1937; Lublin

Miejsce i czas wydarzeń	Lublin, PRL,
Słowa kluczowe	projekt Archiwum Historii Mówionej – opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów, Janusz Hajkowski, domy na wsi, bieda na wsi, gościnność na wsi, elektryfikacja wsi,

Mieszkańcy wsi bardzo chcieli mieć już światło

Ciekawa praca, dlatego tu wspomniałem wcześniej o tych cegielniach, że ten plac był taki – gdzie się układało tą surową cegłę – mocno ubity, twardy jak klepisko w stodole. Spotkałem wiele chałup bez podłóg, gdzie na takim klepisku była rzucona słoma – snopek czy dwa – i w tej słomie ci ludzie nocowali, tam spędzali noc. To były warunki strasznie nędzne. Wieś nasza była wtedy tak uboga, taka biedna. Nie było światła, drogi dojazdowej, gazu. Mieli [ludzie] te studzienki swoje, gdzie ciągnęli i to wszystko. Konika, wóz żelazny. I nic więcej. Światłem myśmy wnieśli jakąś kulturę, jakąś oświatę do tej wioski. Były ogromne kłopoty, żeby do wiosek dojechać. Najgorsze były powiaty: hrubieszowski, chełmski i zamojski, bo tam są te gleby żyzne. Tam, jak wjechał samochód, to mu się po deszczu koła oblepiły błotem. Ślizgawka była, nie można było dowieźć tego towaru, tego materiału na budowę. To chłopci wyjeżdżali furmankami, rozładowywali samochód, pomagali bardzo. Byli ludzie wtedy ogromnie uczynni. Tak chcieli mieć światło, tak chcieli się pozbyć tych lamp naftowych, bo wiedzieli, że światło [elektryczność] to już nie musi zaprzęgać konia do kieratu żeby pociągnął, bo włączy silnik i ten silniczek maleńki będzie ten kierat obracał i będzie mu tę sieczkę rznął czy tam młócił. Chcieli tego ludzie, bo na wsi rolnicy są tacy światli. Bardzo umieli patrzeć perspektywicznie do przodu i wiedzieli, że to jest dobrobyt. Przecież były wioski, gdzie były kościoły też bez światła, też z lampą. Ksiądz też ich uświadamiał, że to światło jest potrzebne. Były wioski, gdzie były i kościoły rzymskokatolickie, i gdzie były kościoły prawosławne – w jednej wiosce były po dwa kościoły o dwóch różnych wyznaniach. To wszystko trzeba było elektryfikować, [ale] zawsze się znajdzie ktoś, kto ma inne zdanie. Tak jak dzisiaj na przykładzie tego COVID-u, czy koronawirusa – są przeciwnicy, są zwolennicy. Są zwolennicy szczepień, są przeciwnicy szczepień. Wtedy też były takie same sytuacje. Rolnicy mogli być zaopatrzeni w siłę dwa i cztery kW, albo w cztery i osiem – zależało

od wielkości gospodarstwa. Gospodarstwa były nieduże, jak ktoś miał pięć hektarów, to już był nazywany kułakiem. To były rozdrobnione po dwa hektarki, po półtora hektara. To była biedota. Tacy bardziej światli chcieli tę siłę większą, bo wtedy mógł włączyć dwa silniki – jeden do młocarni, drugi do kieratu, trzecim tam jeszcze pompować wodę ze studni. Dwa i cztery mu nie wytrzymało, bo mu wyleciały bezpieczniki. Byli [także] tacy maruderzy: „Ty – mówi – jak sobie założysz cztery i osiem, to cię do PGR-u zaraz wezmą” – takie chodziły ogromne, brzydkie pogłoski. Tacy ludzie byli, którzy chcieli przewrócić do góry nogami. Przed rozpoczęciem takiej budowy elektryfikacji na wiosce, to były tak zwane zebrania organizacyjne. Najbardziej światłe to były te wioski, wschodnie: Zamość, Tomaszów, Chełm, Krasnystaw. Te północne: Biała, Biała Podlaska, Parczew – tu były gorsze ziemie, tu były piachy, była biedota. Wschodnie bogatsze, gdzie były te ziemie bogate, gdzie ten burak rósł taki jak dynia wielki, gdzie tam zboże pięknie rosło, gdzie chłopci mieli lepszy dochód ze swoich tych ziem, bo ziemie były tłuste, żyzne. [Rolnik] nie musiał nawozić jak ten na tych piaskach, gdzie po deszczu za pół godziny już było sucho, a tam ta woda się trzymała i to wszystko rosło do góry, bo przyroda lubi wilgoć nie w nadmiarze. To ci byli bardziej świadomi. Oni wiedzieli, co to, jakie to dobro idzie za światłem. Wiedzieli. Tam były takie wioski, które z uwagi na to, że wyróżniały się pracą społeczną, ogromną robotę społeczną świadczyli chłopci.

Data i miejsce nagrania	2020-12-08
Rozmawiał/a	Piotr Lasota
Redakcja	Renata Pacholarz
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"